

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 DECEMBER 1915.

Nr 23.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona.
4:de kvartalet 30 öre. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Jag anser, att kvinnorna böra erhålla politiska rättigheter. Vad jag ser framåt till, är den dag, då ingen kvinna skall kunna dra orättmätig fördel av, att hon är kvinna, och ingen kvinna bli tillbakasatt, därför att hon är kvinna. Bådadera äga rum i våra dagar; det ena är en naturlig följd av det andra.

Marion Le Roy Burton
President, Smith College. U. S. A.

Nederlag — eller seger?

De val, som den 3 november ägde rum i tre av Nordamerikas största stater, New York, Massachusetts och Pennsylvania, äro nu kända, och kvinnorösträttens vänner måste med sorg och grämlse konstatera, att konservatismen hållit stånd mot utvecklingen och framåtskridandet. Resultatet betyder, att två års intensivt arbete bland valmännen, sex års organiserat arbete och sextiosju års agitationarbete för kvinnosaken i staten New York inte krönts med den framgång det varit värt, och det betyder, att kvinnornas outtröttliga kamp för sina rättigheter måste fortgå med samma intensitet som hitintills.

Man får dock inte betrakta nederlaget som fullständigt, ty, granskar man siffrorna och deras slutresultat, ha de åtskilligt av intresse att berätta. Man har då att fästa sig inte blott vid resultatet, utan även vid de krafter, som varit verksamma bakom detsamma, och om den ena vågskålen sjunkit av nejroster, har man dock i den andra ett så anseeligt antal jaröster, att den förhoppningen inte är utesluten, att måhända ganska snart vågskålarne skola stå jämnt. Ännu några års agitationarbete och motståndet skall för alltid vara brutet, ty hur seg traditionen än visat sig vara, har den dock kommit till korta i den ojämna kampen mot en ny och friare åskådning.

I staten New York avgåvos 433,790 röster för kvinnorösträtten och 627,425 emot. Av de 62 counties, från vilka sammanräkning föreligger, ha 5 haft en övervägande majoritet av jaröster, och bland dessa är att märka Chautauqua med en majoritet av 2,528 röster för kvinnorösträtten. Chautauqua är det county, som näst staden New York har den största svensktalande befolkningen, ett förhållande, som är ägnat att påkalla vår uppmärksamhet här i Sve-

rige. I Massachusetts avgåvos 158,806 röster för och 283,016 emot. I Pennsylvania föreligger resultatet från 21 counties och av dessa ha 11 en majoritet av jaröster. Varför resultatet för den kvinnliga rösträtten ändå ställer sig ogynnsamt beror på, att de 10 andra counties bland sig räknar staden Filadelfia, som endast lyckats vinna 11,250 jaröster mot 66,600 nejroster. Som bekant är det just i de stora städerna spritintressena och den allmänna korruptionen florera, och detta är starkt bidragande omständigheter till motståndet mot kvinnorösträtten. När kvinnorna således arbeta för nykterhet och sedlighet samt folkets såväl andliga som kroppsliga hälsa, arbeta de även sina egna intressen i händerna. Att de i staten New York lyckats förskaffa sig ett så stort röstetal som 433,790 innebär en stor seger, om man betänker, hur siffrorna endast för några få år sedan ställde sig, och trots nederlaget hade kvinnorösträtten dock förskaffat sig större majoritet, än vad presidenterna Roosevelt och Taft under år 1912 i samma stat lyckades uppnå.

Säkert är, att Amerikas kvinnor ta sitt tillfälliga nederlag med stort jämnmod och räknar med de verkliga faktorerna, nämligen att sammanräkningen klargjort vilka landvinningar, som vunnits, och att deras agitationarbete, trots det motstånd som ännu finns kvar, dock krönts av en stor framgång. Av hopplöshet och trötthet märks intet spår. Redan dagen efter det valresultaten voro kända, anordnades ett jättemöte, och samma natt man fått visshet om nederlaget, ordnades i all hast ett friluftsmöte på ett torg med bland andra Mrs Frances Björkman och Miss Mary Newcomb som talare. Bäst karakteriseras kanske den allmänna stämningen av d:r Anna Shaws hoppfulla ord: "Vi kunna inte lida nederlag. Man kan inte förlora, vad man ännu inte vunnit, och alla röster, som avgivits till vår förmån, äro liktydiga med segrar."

Rösträtt efter kriget.

En petition till tyska riksdagen.

Till tyska kvinnorösträttsförbundet anslutna föreningar ha till tyska riksdagen inlämnat en petition med begäran att riksdagen efter krigets slut måtte giva kvinnorna allmän, lika och direkt rösträtt till riksdagen.

Motiveringen, som återfinnes i Mitteilungen des Deutschen Frauenstimmrechtsbundes, är av följande lydelse:

De petitionerande avstå ifrån att giva alla de skäl, som tala för att giva kvinnorna politisk likställighet, dessa skäl hava sedan årtionden framlagts för regeringarna och parlamenten i alla petitioner om kvinnorösträtt, och torde därför vara väl kända, de anse det ej heller behöfligt att här göra vidare utläggningar om, att de tyska kvinnorna nu fordra, vad andra länders kvinnor för länge sedan äga.

Undertecknarna finna det ägnat angeläget att påvisa, att efter det världsomstörtande kriget kommer varje stat att mer än någonsin ställas inför den ofrånkomliga nödvändigheten, att till statens fördel utnyttja alla de krafter, som stå till dess förfogande, att bruka dem i samhällets tjänst, och att giva alla medborgare den tänkbarast bästa möjliga till utveckling av alla goda anlag, men att därtill fordras i främsta rummet alla myndiga medborgares politiska frigörelse.

Historien lär, att varje gång, som de politiska rättigheterna utsträcks till en större kategori rättslösa, har det politiska livet tagit ett mäktigt uppsving, och att efter några få årtionden ha de med dessa rättigheter betrodna medborgarna gjort förvånansvärda kulturella framsteg. Det bästa beviset för detta påstående torde en jämförelse mellan de tyska och engelska arbetarna utgöra. Före 1870 voro de senare de förstnämnda överlägsna i bildning och vetande, i dag däremot är förhållandet det omvända. Kännare av de tyska och engelska arbetarna finna en omisstkännlig överlägsenhet hos de förstnämnda; den engelska arbetarledaren Mac Donald talar till och med om en tiobubbel överlägsenhet hos den tyska arbetaren. Även Hindenburg har upprepade gånger hänvisat till den storartade andliga utvecklingen hos de tyska arbetarna, såsom i icke ringa mån bidragande till hans segrar. Det är visserligen sant, att

olika omständigheter härvid kunna ha varit av bidragande betydelse, men såsom den avgörande orsaken måste tvevelsutan räknas den genom Bismarck åt de tyska arbetarna förlånade politiska myndigheten, som ej i samma utsträckning tilldelats de engelska arbetarna.

Världsomstörtande katastrofer, sådana som 1914-1915 års världskrig, medföra de mest genomgripande omvälvningar i folkens liv. De enskilda medborgarnas förändrade tänkesätt blir en mäktig impuls till påvisande av den tvingande nödvändigheten för staten att för dess vidare utveckling utsträcka ansvaret till hela folket.

Den avgörande frågan är härvid icke, huruvida var enskild individ gör staten omedelbara tjänster eller har befunnits mogen. Utan politiska rättigheter skola de breda folklagren aldrig ernå allmän politisk mognad, därför att denna mognad ernås först genom dessa rättigheters utövning.

Kvinnorna, folkets andliga och lekamliga mödrar, som i denna tid dubbel starkt känt och visat sin samhörighet med staten och göra staten tjänster, på vilka hela dess existens är beroende: rättvisan fordrar, att staten ger dem de rättigheter och det ansvar, som tillkommer varje vuxen man utan prövning av hans förtjänster eller arbetsprestationer.

Vi uttala den förhoppningen att Riksdagen ville taga dessa skäl under övervägande och till förmån för det tyska rikets vidare utveckling i allmänhet och de tyska kvinnorna i synnerhet måtte bevilja denna anhållan.

Ur holländska regeringens rösträttsförslag

återge vi efter Ny Tid följande passus rörande kvinnans rösträtt:

Första villkoret för utbyggandet av det parlamentariska systemet är, att giva det en fast grundval, vilken endast är att finna i den allmänna rösträtten.

Denna åskådning har för regeringen omöjliggjort uteslutningen av kvinnan från rösträtt. Det är snarare lagstiftarnes uppgift att fastställa, i vad mån de sociala förhållandena rättfärdiga förlänandet av denna rätt. Lagstiftaren må här vara fri — på ett undantag när. Rösträtten får icke berövas eller tillerkännas någon på grund av skillnad i förmögenhet hos medborgarne. Detta vore orättfärdigt och ledde tillbaka till den övergivna ståndpunkten rörande männens rösträtt. Lagstiftaren måste för sig avgöra frågan om kvinnorörelsens inflytande på nationen och på de av kvinnor utövade sociala funktionerna, men han bör akta sig för en ny uppdelning av samhällsklasserna, som i vår tid saknar rättsgrund och utgör en allvarsam fara för samhörighetskänslan. Vid samhällets nuvarande sammansättning synes ingen berättigad anledning föreligga, att undanhålla kvinnans rösträtt.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textsida pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

Intryck från valen i en norsk lantkommun.

En svensk resenär har i Karlstads-Tidningen skildrat sina personliga intryck från valen i Norge. Han vistas uppe i Valdres, när omval till stortinget skulle äga rum, och tilläts, fastän utlänning och således obehörig, att inne i själva vallokalen följa förrättningen.

Där sutto vi, skriver den svenske besökanden, så en stund och betraktade den i dubbel mening folkliga förrättningen. De inträdande bjödo god dag och skakade trohjärtat hand både med ordföranden och kirkesangeren, så länge de kommo en och en i sänder. Men efterhand blev tillströmningen starkare, så att tiden inte medgav denna omständigare hälsning. Och nu blevo även kvinnorna talrikare, ja t. o. m. fler än männen — de hade haft svårare att komma ifrån tidigare på dagen, upplyste en av dem, som vi talade vid. Stilla och allvarsamma, som om de varit i kyrkan, trädde de i sina helgdagskläder, merendels med ljusa dukar på huvudet, fram till bordet, klämande röstsedeln i nypan — — —

Ju längre man såg på dessa enkla lantmänniskor, män och kvinnor om varandra, många med uttrycksfulla, av livet präglade ansikten, där de kommo och gingo i medvetandet av sin medborgargärning, desto mer kändes det som om något rörande och högtidligt fylldes den lilla kallnakna kammaren. Och intrycket förstärktes, när man såg ut genom de bara fönstren: åt epa sidan fjället, som stängde helt nära, åt andra sidan den smala sjön, nedunder och bortom den åter fjällen — och snön föll alltjämt. Hur stort, vilt och kargt landskapet verkade! Hur väl dessa människor behöva hålla ihop och hjälpas åt, tyckte man, för att inte tryckas ned av naturen! Valhandlingen blev som en symbol för deras samhällsordning av sin livs rätt mot de yttre hindren i deras tillvaro, och det föreföll så naturbetingat, att i detta vida land med en fåtalig befolkning alla, kvinnor så väl som män, måste vara med i allt. —

På hemvägen mötte vi större flockar, som vandrade till vallokalen, män och kvinnor i ungefär lika antal. Även åkande kommo de, och nere på sjön, gråblank som skiffer, syntes båtar, fullastade med män och kvinnor, styra mot vallokalen. Det var alldeles som en söndag, när folk far till kyrkan; liksom män och kvinnor i århundraden följts åt dit, så följdes de nu åt till behuset för att rösta. Den nya ordningen inpassade sig lätt och naturligt i den gamla vanor. Och de som länge varit jämlikar, när det gällt livets högsta intressen, ha helt visst inte funnit någonting underligt att bli det också i samhälls angelägenheter.

Men hur mycket bråk och strid har det inte kostat och kostar det inte alltjämt de besynnerliga människorna att komma ut ur onaturliga och oförnuftiga tillstånd in i naturliga och förnuftiga!

På tröskeln till Stortinget.

Fastän kvinnorna, såsom var att förutse, icke heller i år lyckats få in någon egen representant i norska stortinget, ha likväl fyra kvinnor, representerande så gott som alla grupper och partier, blivit valda till suppleanter, nämligen:

fru Margrethe Lavik, vänstern, Sandvikens krets Bergen;

professor Kristine Bonnevie, högern och de frisinnade, Gamle Akers krets Kristiania;

fru Anna Laurgaard, arbetarepartiet, Lademoens krets Trondhjem.

fröken Sara Christie, högern, Boklandets krets Trondhjem.

Stöd arbetet för kvinnans medborgarrätt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening och genom att prenumerera på Rösträtt för Kvinnor.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Låt kemiskt tvätta och pressa Era kostymer hos oss och Ni blir belåten.

Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktieföretag Göteborg

Det avgörande.

Hur kvinnosaken kommer att påverkas av kriget, kunna vi ännu ej förut säga — blott det att påverkningen helt visst kommer från olika håll, och att man från skilda utgångspunkter kommer att med världskrigets hjälp leda i bevis dess berättigande och dess meningslöshet och mycket annat därjämte.

Redan ha ju kvinnosakskvinnorna fått det vänliga rådet att bränna sina fanor efter en tysk socialistförenings bekanta exempel vid krigets början. Men de, som kunnat komma fram med det rådet, känna icke kvinnosakskvinnorna — eller den skola de gått i.

Det är naturligt, att vi alla komma ut ur den svarta tunneln, som andra än vi gingo in i den. Men icke som avfallingar mot kvinnosaken, för så vitt vi förut hörde till dess övertygade bekvännare!

Vi, som i vår tro och lit till rätten haft vårt säkraste stöd i tron på kvinnosakens snara seger, och som besvarat det s. k. "physical-force"-argumentet därmed, att den fysiska styrkan icke längre i ett civiliserat samhälle betraktas som argument — vi måste erkänna, att vi tagit miste, att vi felräknat oss på de krafters styrka, som ännu icke disciplinerats under rätten, och som i stället dyrka makten i dess primitivaste uttrycksformer. Om det är en skam att lita för mycket till rätt och förnuft, så få vi alltså bära den skammen.

Vi erkänna, att om vi vetat, vad vi nu veta, skulle vi arbetat mera och delvis på ett annat sätt, men vi sörja icke över det faktum, att vi arbetat. Vårt beklagande gäller blott, att vi, som tro på den kvinnliga synpunktens rätt och nödvändighet i världen, icke voro flera, icke hunnit bilda en organisation av den styrka och medvetna vilja, att den kunnat framtinga de preventiva åtgärder i internationell lagstiftning, som kunnat förhindra ett världskrig.

För dem, som äro inställda att se tingen och händelserna ur kvinnosakssynpunkt, stod det redan vid krigets utbrott klart, att intet kunnat bättre än detta krig bevisa faran av att bygga och leda en världsdels kultur efter en-

samt härskande manliga principer. Och det finns väl icke den rösträttskvinna, som icke djupt och bittert beklagar kvinnornas — mödrarnas, husturnas — vanmakt och tystnad, beklagar att förhållandenas tryck och tvivel på rättmätigheten av deras innersta hjärtas protest förlamar deras handlingskraft, så att de icke alla resa sig upp och säga: detta mördande måste ta ett slut!

Det behöver icke sägas inför denna tidnings läsare, att det finnes kvinnor, som sålunda rest sig upp och protesterat, att de oförtrutet arbeta gemensamt, och att deras aktion varit långt ifrån betydelselös. Men de äro just kvinnosakskvinnor! Är det för djärt att draga den konklusionen: hade vi haft flera kvinnosakskvinnor, hade vi haft flera protester och en starkare fredsopinion!

Vad som blir avgörande för framtiden är, om kvinnorna — inte de få, men de många — komma att dra den slutsatsen av vad världen lidit, att de måste arbeta sig fram till samhällsansvar, till kraft och ståndaktighet att bära det, eftersom det icke längre duger att driva fram civilisationen blott med det ena könets hjälp, medan det andra hålles tillbaka.

Kvinnorna komma helt säkert att i en blivande diskussion röna påverkan också i direkt motsatt syfte. Man kommer att hänvisa till deras passiva roll i kriget och förklara, att de alltjämt måste hålla sig passiva, sedan de icke med blod köpt sitt medborgarskap. Man kommer att söka förmå dem att utlösa sin energi i att organisera sig som handräckning åt militären i framtida krig.

Det kan därför kanske redan nu vara lämpligt att fastslå ett par fakta och visa på deras konsekvenser.

Först: Kvinnan qua kvinna har icke varit skyddad i detta krig. Värnlösheten har visat sig vara en provokation icke ett skydd, det är en olikhet mellan vår tid och riddartiden.

Ingen artighet i krig heter det nu, även från håll, där man kunde tänkas ha ett intresse att uppehålla fiktionen att kvinnan kan hållas utanför kriget. Men ingen artighet betyder, det veta

En seger för Anna Lindhagen.

Fröken Anna Lindhagen, som jämte mycket annat även gjort sig känd som en ivrig försvarare av Stockholms skönhetsvärden och med vaken blick upptäckt de många egenartade och pittoreska minnen från en svunnen tid, som de moderna stadsplanerna hotat med raseri, har naturligt nog även insett behovet av blommor och grönska i storstadens enförmiga stenöken.

Redan för fyra år sedan väckte fröken Lindhagen i Stockholms stadsfullmäktige motion om att få stadgat obligatorisk gårdsplantering, dels för tomter tillhörande Stockholms stad samt framför allt i kommande förslag till nya eller omreglerade stadsplaner för sådana tomter, som ej tillhöra staden. Slutligen ville även fröken Lindhagen få till stånd en särskild planteringskommission samt skrivelse till K. M:t angående ändring i byggnadsstadgan. Fröken Lindhagens reformplan mottogs med förståelse, såväl av byggnadsnämnden och byggnadskontoret

som av stadsplanekommissionen, dock ej i drätselnämnden, varför förslaget föll igenom i beredningsutskottet.

Vid Stockholms stadsfullmäktiges sammanträde måndagen den 15 november var frågan före, och debatten inleddes av hr Lamm, som fann, att den allmänna uppfattningen under de senaste åren gått i den riktning fröken Lindhagens motion angivit. För förslaget talade även hr Lind, som framhöll hur långt man utomlands kommit i fråga om gårdsplanteringar och i övrigt då det gäller städernas förskönande genom blommor och grönska. Fröken Lindhagen utvecklade själv motiven för sin motion och inskränkte sig att instämma i hr Lamm's yrkanden, att stadsfullmäktige måtte ingå till K. M:t med hemställan om att den ändring av byggnadsordningen för Stockholms stad finge införas, som av stadsplanekommissionen föreslagits. När debatten avslutats, visade det sig, att fröken Lindhagens behjärtansvärda idéer vunnit förståelse, ty detta förslag antogs utan votering.

vi mer än väl: ingen skonsamhet, inga fördomar mot att kränka och bruka våld. I ett invaderat land är kvinnornas lott ett helvete, och inför minnet av dessa våldförda och mördade blir det argument en cynism att kvinnorna inte ha med statsangelägenheter att skaffa!

Vidare: kvinnorna ha måst bära en dubbel arbetsbörd under kriget. På dem faller utom det psykiska lidandet den tyngsta bördan av fattigdomen och knappheten på livsmedel. De måste också rycka in i de manliga yrkena — i Tyskland efter att under fredstid ha blivit genom statistik överbevisade, att de icke orkade sköta dem.

Kvinnan har ett stort privilegium: hon slipper döda. Men är hon kronvrak i dödens tjänst, har hon ju sin militärplikt i stället i livets — en plikt, som nu måste utföras under dubbelt svåra förhållanden.

Det har alltså existerat en jämställdhet — om än en artskillnad — i skyldigheter under detta krig, och det har, där kriget gått fram, också existerat jämlikhet i lidanden. Men hedrar man kvinnan med en sådan jämlikhet, bör man också erkänna det berättigade i kravet på jämställdhet i rättigheter.

Ur vår synpunkt alltså, blir världskrigets lärdom den, att kvinnorna ha rätt och åter rätt, skyldighet och åter skyldighet att träda fram och fordra sitt medborgarskap, på det att aldrig mer ett krigshot måtte möta en vapenlös kvinnovärld.

Framtiden skall, till lycka eller olycka, visa, om kvinnan förmår att tyda lärdomen och handla därefter.

Vi tro, vi hoppas, att hon gör det.

E. W.

En holländsk föregångsman.

I mitten av förra århundradet och samtidigt med att i England och Amerika kravet på rösträtt för kvinnor för första gången offentligt framfördes, uppställdes samma krav även i Holland och där av den fängslande och egenartade diktarpersonligheten Douwes Dekker, som under författarnamnet Multatuli — mycket har jag lidit, haft stor betydelse för sitt lands andliga utveckling och vunnit namn och rykte långt utom sitt lands gränser.

Hela sitt liv kämpade Multatuli mot vad han ansåg vara orätt. Han var en av de första, som framställde den tanke, att kvinnan var en av mannen hittills förtryckt varelse, och att mannen sörjt för att hon ej skulle få utveckla sina gåvor, utan att han ensam skulle vara herre över världsutvecklingen.

I hans brev finna vi, att han redan år 1864 sysselsätter sig med kvinnosaken, som först ett halvt århundrade senare skulle bli aktuell i hans land. Han skriver:

"Varför välja icke även kvinnorna? När en regering slösar med nationens tillgångar, så att skatterna höjas, lida även kvinnorna under detta tryck. När vi få revolution på grund av dålig styrelse, eller krig, lida även kvinnorna härunder."

För att belysa sin synpunkt berättar han, hur han en gång i Brüssel såg en kvinna, som med stort besvär ledde en drucken man. Det var ett tungt arbete, ty mannen gick mycket ostadigt, och kvinnan var liten och svag. Men efter kvinnors vana höll hon ut. När mannen föll omkull, hjälpte hon honom upp igen och fick honom fram ett par steg i sänder.

Någon, som kände medlidande med henne, föreslog henne att ta mannen med sig för att låta honom sova ut.

— Ah — mon Dieu, impossible... il y a élection aujourd'hui... (Omöjligt, det är val i dag.)

Mannen skulle välja! Samma fråga behandlar han i ett brev, som till största delen rör sig om eländet bland de sämst ställda i samhället och det är anmärkningsvärt, att Multatuli förbinde kvinnorörelsen med kravet på allmän rösträtt, då han yrkar på förbättring av folkets materiella, moraliska och intellektuella tillstånd.

M. H.

Föräldraskap — ett nytt rättsinstitut.

II.

Av jur. kand. *Eva Andén.*

Den norska lagen står i jämförelse med den svenska många steg framför i utvecklingslinjen. Den svenska lagen representerar närmast matriarkatet med ett underordnat, så som det utvecklats knappast av lagen allvarligt vudsakligen eller varför inte uteslutande privatekonomisk art, representerat av ett emellanåt, hur det faller sig, utbetalat, vid första lägliga tillfälle indraget uppfostringsbidrag, mest betraktat som ett nådevedermåle åt modern. Den norska lagen däremot betecknar varken utpräglat matriarkat eller, om uttrycket får användas, patriarkat, utan en kraftig ansats till *solidariskt föräldraskap*, för övrigt ej endast vad de utom äktenskap födda barnen beträffar, utan även vad gäller barn, vilkas föräldrar ingått äktenskap med varandra. För dessa senare barn gäller ju här i Sverige ett så gott som oinskränkt patriarkat, lika skarpt i konturerna som det är vagt vad de utomäktenskapliga — vare sig äkta eller oäkta — beträffar.

Den nya uppfattning, som den norska lagen i en ganska hög grad representerar, kan närmast, som nyss framhållits, karaktäriseras som ett rättsligt reglerat föräldraskap. Den norska lagen är dock endast ett stycke på väg, ty den har icke klargjort skillnaden mellan äktenskaps- och föräldraskapsrätt. Föräldraskap, sådant det här är taget, skulle innebära den rättsliga regleringen av de naturliga rättigheter barnet och de krav samhället, såsom representant för kommande släkten, har gentemot föräldrarna, den rättsliga förbindelse, som förefinnes mellan ett barns fader och dess moder på grund av dessa skyldigheter och detta solidariska ansvar, och på grund av det blotta faktum, att de frivilligt påtagit sig det samhällsliga förtroendeuppdraget att bilda brygga mellan föregående generation och nästa. Föräldraskapsrätten, konsekvent utformad, skulle alltså komma att omfatta viktiga delar av

vad som nu anses tillhöra äktenskapsrätten, tillika med områden tilläppliga ännu icke av rätten genomfödda.

Statistiska centralbyråns siffror visa, att år 1911 föddes inalles 19,710 oäkta barn, d. v. s. 14.81 % av hela antalet levande födda barn. Således nästan vart åttonde barn oäkta. I Stockholm var motsvarande % 37, d. v. s. mellan vart tredje och vart annat barn oäkta. Man har beräknat, att av Sveriges nu levande fem och en halv million invånare omkring en halv-miljon är oäkta, d. v. s. att ungefär var elfte medborgare i vårt fosterland är av oäkta börd. Med dessa siffror för ögonen vågar man göra det påståendet, att det är en samhällslögn så god som någon att vilja göra föräldraskapets förpliktelser beroende av det förhållandet, huruvida fadern och modern äro i äktenskap föräddade med varandra, eller enligt svensk rätt göra äkta och oäkta börd beroende på föregående eller efterföljande äktenskap och trolövnings, i sista fallet beroende på den bevisning som kan förebibras om trolövnings förekomst, hemlig eller eklaterad. Man är frestad att säga, att det är denna urgamla sammankoppling av äktenskap och föräldraskap, som är den egentliga orsaken till bibehållandet av dessa ohyggliga regler om separat faderskap och separat moderskap, medförande i deras tillämpning faderskap, och understundom även mödrarnas, avvältande av ansvaret på barnen och i sista hand samhället.

Det är, som av den föregående utredningen torde hava ådagalagts, icke mycket i vår svenska lag, som pekar här mot föräldraskapet som särskilt rättsinstitut. Granskar man t. ex. den nya äktenskapslagen ur denna synpunkt skall man finna tendenser både för och mot. Vad bestämmelserna om äktenskapshinder beträffar, så kan man säga, att dessa i sina konsekvenser rent av fordra ett effektivt föräldraskapsinstitut. Man har t. ex. av rashygieniska skäl uppställt viss skyldskap, vissa sjukdomar som hinder för

äktenskap. (Här anses oäkta barn vara släkt med far och fädernefränder!) Men denna rashygieniska omsorg träffar ju endast de inom äktenskap födda barnen; den åttondel, som är — äkta eller oäkta — utomäktenskaplig, tar man givetvis här hänsyn till, fastän den gentemot föräldrarna naturligtvis har rätt till samma skydd som de andra. Detta deras legitima anspråk kan icke tänkas realiseras annat än genom föräldraskapsrättsinstitutet. Hur skall man kunna konstatera skyldskap beträffande en person, som ingen släkt har tack vare sin moders anonymitet eller den, som visserligen har modernens släkt, men inte har reda på sin fader? Och vad hindrar en person, som på grund av sjukdom icke får gifta sig utom äktenskap sätta barn i världen? Med införandet av föräldraskap får man bättre förutsättningar att tillämpa nu nämnda bestämmelser till skydd för kommande generationer och för samhället, och man får även möjlighet att ta ut föräldraansvaret sådant det ovan utvecklats på ett helt annat, både mera logiskt och rättvist sätt, än vad den nuvarande lagens ståndpunkt erbjuder. Ty det är icke bara orättfärdigt, utan även ologiskt, stridande mot både sunt förnuft och sund känsla, att göra förhållandet mellan föräldrar och barn, den högre eller lägre grad av det ansvar och de förpliktelser det medför, beroende av rena formaliteter.

Genomförandet av ett solidariskt föräldraskap i svensk rätt — utan några kryphål för vare sig fäder eller mödrar — skulle främst av allt medföra anonymitetsrättens upphävande och genomförandet av en obligatorisk förpliktelse för modern att så vitt möjligt nämna fadern. Detta är en av grundvalarna för föräldraskapet. För effektivitetens skull kan man tänka sig antecknande av föräldraskap (barn samt fader resp. moder), icke endast i kyrkböckerna, utan även i respektive parter i triumviratet prästbetyg. Äktenskap antecknas alltid å prästbetyg, så mycket mera skäl då för antecknande av föräldraskap, som törhända ur samhällssynpunkt — folkeekonomiskt — är mera betydelsefullt. Alltså på en persons prästbetyg anteckning av varje

föräldraskap, i vilken personen ifråga är part, d. v. s. angivande av barnet och dess moder resp. fader. Ett föräldraskap skulle alltså antecknas på tre prästbetyg, barnets, faderns och moderns, och detta oberoende av om barnet är fött inom eller utom äktenskap. Föräldraskapet medför ej endast privata förpliktelser och privat ansvar, utan även ansvar inför samhället i sådant mått, som väl knappast något annat förhållande. Stjäl man ett brot eller slår ut en fönsterruta, vips är samhället framme för att kräva ut ansvaret — här för att skydda den privata äganderätten, — men sätter man barn i världen utan att kanske varken vilja eller kunna försörja dem och kanske begåvande dem med dåliga anlag och sjukdomar, alltså belastande samhället med en ny individ utan förutsättningar att bli duglig och nyttig, då tiger samhället och tar emot. Man kan helt enkelt inte fatta den konsekvens, som samhällsordningen här representerar. Allt möjligt annat ens görande och låtande medför ansvar, men föräldraskapet, erkännerligen faderskapet, är ansvarslöst, och ändå är väl de uppgifter och förpliktelser föräldraskapet medför, de mest ansvarsfyllda moraliskt sett, — och varför icke även då juridiskt?

Även på till exempel strafflagen kan föräldraskapssynpunkten röna inflytande, nämligen på bestämmelserna om barnamord, fosterfördrivning m. m. Norsk lag har även här gett exempel. I dess strafflags § 240 stadgas, att med böter eller fängelse intill 2 år straffas den man, som motvilligt undandrager sig att giva en utom äktenskap av honom havande kvinna den i anledning av havandeskapet eller nedkomsten erforderliga hjälpen med den följd, att hon försättes i ett verulidande och hjälplöst tillstånd, varunder hon förövar någon förbrytelse riktad mot fostrets eller barnets liv, eller genom vilken den utsättes för fara. I § 241 följer så den bestämmelsen, att med fängelse intill tre år straffas den man, som med vetskap om, att någon av honom utom äktenskap havande kvinna har för avsikt att begå någon förbrytelse, riktad mot fostrets eller barnets liv eller varigenom detta utsättes för fara, likväl

När invalidtågen stanna.

För Rösträtt för Kvinnor.

Av Birgit Magnusdotter-Hedström.

Morgonpigga, glada töser bära fram och ordna borden för de hungrande gästerna, de med smörgåsar, väldiga kittlar bräddas med köttkorv och ångande potatis, och ur blänkande ämbar kommer doften av te — ryssarnas älsklingsdryck.

Allt är ordnat och klart för främlingarnas ankomst, flickorna stå nickande i vita förkläden vid sina respektive bord utefter perrongen, det hela ser verkligen inbjudande ut. Det ligger något av helg över bräcke i dag, tycker jag, det lyser sol över bygden och sjön, som ligger spegelklar och blå. Men det är inte endast den soliga augustimorgonen, den stillsamma bygden och trevnaden kring en, som ringer i helgen i sinnet. Det är något annat, som man har på känn. Det är något i det undermedvetna, som letar sig fram och växer. En dunkel erinran om när man själv var borta och längtade hem och fick giva sig på hemväg — så småningom har man stämningen från ett sådant tillfälle klar. Det fanns bara en tanke, som behärskade och liksom gav ton åt allt — tanken på att man reste hem. Vissheten om att man nalkades hemmet gjorde allt så ljusst, så mildt och mjukt, man smekte fram i minnet allt, som var en kärt. Jag vet att främlingarna, som komma äro på väg hem, det är detta som gör helgdagsstämningen så stark.

Tåget hörs borta i krökarna, det ångar in på stationen med vinkande resenärer i vartenda kupéfönster.

Det är svårt att få fram en klar bild, av vad man kände och tänkte under dessa ögonblick, reflexionerna flögo blixtnabbt genom hjärnan, känslorna brottades inom en. Andra, som varit med om samma situation under dessa dagar, ha bättre än jag kunnat skildra och klargöra detta. Visst kände man glädje, över att dessa fingor återvände till livet, man kände värme omkring sig, då man såg dessa tacksamma blickar och förnöjda anleten under bespisningen, men större och starkare än glädjen kändes sorgen, bitterheten. Alldeles osökt kommo Bo Bergmans enkla, gripande ord i minnet: "Och döden vill inte ha oss, och livet kan inte ta oss tillbaka mer än som stumpar och stycken och trasor av liv."

Och såg man litet närmare på invaliderna, kunde man skönja, att över ljusglimtarna i blicken låg en tung, mörk sordin, att med den svaga, ljusa livsglädjen kämpade det stora mäktiga dödsallvaret. Det var rester utav människor — spillror. De skulle ha varit män i mannaålder och med mankraft, som stått på livets höjd just nu, de skulle ha varit förhoppningsfulla ynglingar med livet och utvecklingsmöjligheterna framför sig, de skulle ha varit till välsignelse och nytta för samtid och eftervärld — nu voro de endast vrak, spillror. De ha alla varit lika friska och käcka som våra egna gossar och män, de, som stått dem närmast i livet ha säkert sett dem med samma stolthet och glädje som vi svenska kvinnor betrakta dem, som äro oss kära.

Jag minns i vintras, när mobiliseringsordern kallade en som stod mig nära. Jag var inte riktigt nöjd; kände litet ångslan vid tanken på kolden och strapatserna där

längst i norr, ordade något om detta, men lugnades vid orden: "Om sex veckor har du mig här frisk och kry igen, det är bara mobilisering — tänk om du skulle skicka ut mig i kriget." Han reste, men om sex veckor fick jag glädja mig över att ha honom hemma igen, ty det var endast mobilisering, som han sagt.

Men detta var ögonblick, och dock — det var endast ett enda ögonblick under det stora dramat. Inför våra blickar utspelades inga av slagfältets färor, vi sågo inga granater och kartescher, där var intet kulregn, inga jämrande, stönande människor, intet flytande blod, inga förblödda och döda, intet av alla dessa gräsligheter, som man har så svårt att ge ord för.

Det man såg här var lemlästade, eländiga, krymplingar för livet, där fanns några, som under resans besvärligheter hade en svår kamp, deras feberglänsande ögon och gulbleka hy tala tillräckligt om, att här kämpas det om vilket som först skall nås, hemmets land — eller dödens.

Det var ett obetydligt litet fåtal detta, av alla de offer kriget krävt och kväver. Men det jag såg av kriget var ändå nog för att känna nesan och smärtan över det vildsinta våldets triumf i världen. Och det jag inte såg här i alla fall hänt och händer var dag där ute, och vid tanken därpå hör jag det hejdlösa hänskrattet från det onda i världen, från de lägsta och sämsta instinkterna — från det djävulska.

Det var gott tillfälle att betrakta ryssarna, under det servisen hämtades åter. Förmodligen folk från olika landsändar, ljusa, kraftiga storryssar, äkta mongoltyper, kosacker, polacker och lillyryssar.

Några av de lindrigast sårade stodo med sina kryckor ute på plattformen till vagnarna, de mumlade några obegripliga ord, och då de endast fingor utbrände blickar till svar, kom ett skälmaktigt leende, och så tackade de för maten — på tyska. Då de märkte sig förstadda, fortsatte de med tyskan, vilket gick riktigt bra.

Det var en äkta, mörkhyad lillyryss från Odessa, som berättade. Han hade intagit en underlig ställning på en fällstol. Av sina båda ben hade han endast en liten bit av det högra kvar, det vänstra var så gott som fullständigt borta. Han hade varit fången i elva månader, och på denna tid hade han intet hört från hemmet. Han hade tre bröder i kriget, varest levande eller döda, därom visste han intet. Han tog fram ett porträtt av sig själv, taget strax före krigsutbrottet. Det var bilden av en vacker, ovanligt harmoniskt byggd ung man, men det ägde inte stor likhet med den underliga figuren där uppe på fällstolen. Så tog han fram ett kort till, det var taget sedan det ohyggliga inträffat, den insjunkna, hopklämda gestalten är en gubbes, dragen äro en gammal mans, markerade av nöd och lidande — det är en frozen kopia av originalet nu. Jag fick en föreställning om, huru helt annorlunda alla dessa sett ut för tretton månader sedan, jag tänkte på, om vi skulle få igen våra egna på detta sätt, och jag tänkte på alla de tusen sinom tusen, som aldrig få sina kära åter, som aldrig få veta, hur de stupat. Innan tåget gick, hälsade mannen från Odessa till alla i Sverige: "Sverige är ett härligt land, alla svenskar äro så snälla mot oss, ni får vara glada ni, som slipper kriget." Jag kände, att detta var inga tomma ord, och då jag

underlåter att företaga åtgärd varigenom förbrytelsen kan förebyggas. Har förbrytelsen barnets död till följd, kan han dömas fängelse intill 4 år. Vad är detta annat än föräldraskapssynpunkten genomförd visserligen allenast beträffande oäkta barn, men i alla fall tillfinnandes? I en svensk barnamordsprocess, eller då det gäller att tillämpa paragraferna om lönläggning av foster, födsel i enslighet och fosterfördrivning, kan man inte ens med starkt förstoringsglas upptäcka ens en antydning till en sådan synpunkts beaktande.

Hur långt vår svenska rätt har innan den hinner upp den norska, för att inte tala om innan den hinner fram till ett konsekvent genomfört föräldraskap, visar icke allenast det nu anförda, utan även en del lagförslag från senare tid. Man behöver endast nämna 1911 års förslag till moderskapsförsäkring för att ha klart för sig vilken monumental förenkling av problemet den gamla uppdelningen i separat faderskap och separat moderskap kan medföra. I hela detta förslag med dess 43 mer eller mindre långa §§ förekommer icke på ett enda ställe ordet *fader*, än mindre ordet *föräldrar*, och ändå avsågs lagen att i försäkringens form bereda moderskapshjälp under viss tid före och efter nedkomsten samt s. k. amningsbelöning (!) m. a. o. moderskapsunderstöd. Jämför ovan de norska bestämmelserna. I intet svenskt lagförslag under senare årtionden har man väl med sådan öppenhet klarat faderskapets besvärligheter. Där finns inte en gång en enda §, som ens antyder det svåra naturvetenskapliga faktum, att det måste finnas både far och mor till ett barn, att det är två, som bära ansvaret. Alla logiska förtjänster till trots blev dock förslaget aldrig lag. Med samma logik, men med här antydd utgångspunkt, kanske det ånyo kan presenteras som föräldraskapsförsäkring.

Den nya äktenskapslagen är, trots förut antydda tendenser, icke fri från samma synpunkter, som dominerade förslaget till moderskapsförsäkring. I samband med antagande av lagen hemställde nämligen riksdagen till Kungl. Maj:t om utredning och förslag angående

ende beredande av en förbättrad rättsställning åt utom äktenskap födda barns *mödrar*, särskilt i de fall då hävdandet skett under trolovning eller under äktenskapslöfte, samt föreslog, att denna utredning och detta förslag skulle göras i sammanhang med behandlingen av frågan om reglering av de utom äktenskap födda barnens rättsliga ställning. Formuleringen av denna riksdagens hemställan kan ge anledning till reflexioner. Ur synpunkten av att det är ett solidariskt föräldraskap, som den moderna barnlagstiftningen tycks eller åtminstone bör sträva efter, vågar man kanske anse, att denna formulering tyder på ett fortsatt stampande i de gamla matriarkaliska fotspåren. En ärligare och fördomsfriare syn på frågan hade kanske föranlett en formulering ungefär sålunda, att riksdagen hemställer om utredning och förslag till reglering av de förpliktelser, som åligger utom äktenskapet födda barns *fäder* gent emot barnen eller av utom äktenskapet födda barns rättigheter gent emot sina fäder (ev. föräldrar). Kräver man effektivt ut fadersansvaret, kanske det sedan inte behövs att ge modern en särskild skyddad ställning. Man skulle nästan vilja göra det påståendet, att denna omtanke om de ogifta mödrarnas rättsställning egentligen bara bottnar i ett begär att skydda fadern, bibehålla honom, helst anonym, och alldeles ur räkningen. Att ta upp frågan på det sätt riksdagen i sin hemställan gjort, är att ställa den alldeles upp och ned, men det är i fullständigaste konsekvens med den berömda skadeståndsparagrafen i 1 kapitlet, vilken kommer att stå som ett evärdeligt minnesmärke över den uppfattning lagstiftarna i Sverige år 1915 hade rörande faderskapets förpliktelser. Har man även i minnet att detta skadestånd i det fall det kan utdömas är av lika liten praktisk betydelse som utdömt barnuppföstringsbidrag, blir paragrafen ännu mera raffinerad i sin omvårdnad om faderskapets hittillsvarande helgd.

Det är ett långt steg från den här dokumenterade uppfattningen till uppfattningen av föräldraskapet såsom medförande *solidariskt* samhällsansvar.

Den kvinnliga polisens organisation.

Vid Stockholms stadsfullmäktiges senaste sammanträde väckte fru Emilia Broomé, med fyra instämmanden, en motion om den kvinnliga polisens organisation.

Då år 1907 anslag beviljades till avlöning av kvinnlig polis, erhöll den en mera provisorisk organisation, avsedd att utröna, i vad mån den nya institutionen kunde vara av värde. Så lång tid har nu förflutit, att det torde vara skäl att övergå från experimentets stadium till en definitiv organisation av den kvinnliga polistjänsten, detta så mycket mera som det sätt, på vilket densamma hittills varit ordnad, snarast lämnat erfarenhet om hur de kvinnliga polisbiträdenas tjänstgöring *icke* bör organiseras.

Motionären hemställer, att det av 1912 års kommitterade framlagda förslaget angående organisation av den kvinnliga polistjänsten måtte, såsom en i det väsentliga fristående fråga, få oberoende av den senare tillsatta kommitténs utredningar och förslag snarast möjligt föreläggas stadsfullmäktige till avgörande.

Lärarelönenämnden.

Regeringen har på ansökan entledigat lärarinnan vid Strängnäs elementarläroverk för flickor fröken Ninni Hult från uppdraget att vara ledamot av lärarelönenämnden samt till hennes ersättare utsett föreståndarinnan för Kjellbergsska flickskolan i Göteborg, fröken Thyra Kullgren.

Stockholms F. K. P. R.

håller sitt vanliga månadssamkväm måndagen den 13 december kl. 1/2 8 e. m. i Hushållsskolan Margaretas lokal, Drottninggatan 71 A. Diskussion: Frestelser vid val, inleddes av fröken Rosalie Lindgren. Eventuellt. Sång. Nya medlemmar inskrivas. Entré och te 50 öre.

Huruvida den nya barnlag, vi här i Sverige vänta på, kommer att upptaga föräldraskapssynpunkten eller fortsätta den gamla traditionen med två parallella linjer, som aldrig träffas, återstår att se. Lagberedningen kommer enligt uppgift att redan under innevarande år avgiva sitt förslag.

Från vår läsekrets.

Red. av Röstret för kvinnor!

Av ett nummer av Eder ärade tidning, som nyss kom mig tillhanda, finner jag, att Ni ställer mitt namn i samband med författandet av en artikel om de norska valen, vilken för någon tid sedan stod att läsa i tidningen "Arbetet". Huru den föreställningen uppkommit, förstår jag ej, då jag i snart 15 års tid oföränderligen skrivit under signaturen V. R., medan den åsyftade artikeln ej var på det sättet signerad.

Ifrågavarande artikel inföll, efter vad jag tror mig veta, utan huvudredaktörens — i varje fall utan min — vetskap, och dess förekomst i tidningen är väl närmast att betrakta som ett av dessa missöden, som dagliga tidningar under brådska ibland råka ut för. Jag hoppas därför, att man inte på något håll överdriver betydelsen av denna malheur.

Vad min personliga ställning till kvinnoröstret angår, borde den, efter så långt arbete i det offentliga tjänst som mitt, åtminstone för kvinnoröstrets rörelsens eget organ vara så pass känd, att man besparade mig smäleken att förevisas i sällskap med hr Millqvist i Ost. Dagbl. Jag har alltid omfattat rösträttskravet i den utsträckningen, att jag velat rösträtt åt varje fullvuxen, hederlig och normal människa i detta land. Denna ståndpunkt grundar sig icke på partitaktiska kalkyler utan på rättsprinciper. Det skulle glädja mig, om alla kvinnoröstrets rörelsens målsmän i det stycket hade lika klara papper som jag.

På samma gång jag anhåller om benägen plats för dessa rader, kan jag inte underlåta att hemställa till min gamle vän Mauritz Hellberg, om vars inlägg i Karlstadstidningen jag först genom Eder tidning fått kännedom, huruvida han ändå inte är skyldig mig en ursäkt, då han tilltrots mig författareskapet till en så ytlig och, med förlov sagt, enfaldig artikel som den, vilken ytterst givit upphov till denna polemik.

Med utmärkt högaktning
Värner Rydén.

Använd L. K. P. R:s brevkort och agitationsmärken!

bad honom hälsa till Ryssland, var också detta ärligt menat.

Där var en ung man, men det var inte länge se'n han trampat ut barnskorna. Han var en ljus german, kunde ha varit typisk bondpojke från Kyrkås, Stugum eller någon annan Jämtlandssocken, så vida inte svärmoder och dysterheten verkat så beklämmande — nu var han från Polen. Han hade levat i fångenskap under tio månader. Utan betänkande frågade jag honom: "Ni längtar väl hem nu?" Två förtvivalade, stora blå gossögon sågo på mig, det var som om de sökte tröst eller åtminstone visshet, och med skälvanande röst pressades svaret fram: "Jag vet inte, om jag har något hem mer, jag vet inte, om någon av de mina finns i livet, man har skövlat och bränt — hemmen äro ödelagda i Polen."

Vi ha vinkat till avsked åt ryssarna, tåget har försvunnit åt norr, men ännu ser jag framför mig två tröstlösa forskande barnögon och hör den späda stämman: "Jag vet inte om jag har något hem mer!"

Jag ser inte solen längre, jag känner ingen helgdagsstämning över bygden, ty jag vet, att många av de hemvändande inte kunna känna hemvändandets glädje, de äga inte längre några hem.

Om några timmar upprepas samma anordningar vid stationen som på morgonen. Nu är det tyskar, som väntas, de skola erhålla middagsförplägnad i Bräcke. Långt innan tåget hunnit inom stationsområdet skinner vinkande händer och näsdukar. Man hinner inte se och resonera så mycket under utspisningen, det ligger i allas intresse att de hungrande främlingarna inte sko-

la behöva vänta på maten. Men man kan ändå inte undgå att möta några blickar från främlingarna.

Det är så helt annorlunda här än vid vanliga järnvägståg. Om man möter en resandes blick så där i förbigående, i vanliga fall, är den ofta trött, tämligen likgiltig eller kallt reflekterande, var och en har sin lilla intressesfär för sig. Men här möter man något omedelbart mänskligt, det är som lästes i alla blickar en bön om att få bli människor igen.

Efter middagen går jag en rond utmed vagnarna. Man iakttagit också här olika rastyper och rätt många av blandfolk. Fraperande äro de få rasrena germanerna. Långa, ståtliga män med ädla profiler, med ögon så himmelsblå, med skägg och hår så guldfärgat som trots någon svensk. Där finns äkta slaver också med varmbrun hudfärg, drömmande ögon och mörkt glänsande hår. Där finns också temperamentsfulla blandfolkstyper med glöd och blickar, som tala om en snabb, livlig intelligens.

Men harmen och smärtan kommer över en. Är det tjugonde århundradets beprövade civilisation detta — där människor stympas, där liv söndertrasas? Vad är det som har värde i denna kultur, där det mänskliga, där livet inte tyckes betyda något längre? Vad är meningen, hur skall fortsättningen bli? Man har berättat mig, att en stor del av dessa tyska invalider icke sårats av fiendens vapen, de ha förfrusit sina ben och fötter i Karpaternas löpgravar under senhösten i fjol, vilket sedermera nödvändiggjort amputation. Jag undrar just nu, om man förstår vilket lidande detta innebär? Men det är, som vore

det lönlöst att spörja. Det tyckes, som hade världen vänjt sig vid alla ohyggligheter, som vore den döv och blind.

Jag stannade inför en galizier, som hälsar. Han hör till dem, som varit med i Karpaterna. Han har haft det förfärligt kallt under vintern och tror sig ha varit i Sibirien. Från hemmet har han inte hört sedan i början av december, då han blev fången. Han ber mig lägga ett vykort på posten. "Det skall hem!" Läpparna börja darra, de svartbruna, klara ögonen blixtra till, och under det de fyllas med tårar, fortsätter han lidelsefullt: "Fast jag vet inte, om det träffar någon där hemma. Det är krig i Galizien, förstär ni, och där kriget går fram, där försvinna hemmen. Det frågas inte efter hem i krig, men vi", han visar på kamraterna omkring, "vi fråga alla efter hemmet."

Det är något, som bränner inom mig. Hur många av dessa stå hemlösa, hur många ha blivit hemlösa där ute, tack vare kriget. Jag står rädlös inför detta, har ingen tröst att ge, ingen hjälp att bjuda. Jag går med kortet, som skall bringa hälsningar till hemmet — om hemmet finnes kvar.

Två lemmalytta ynglingar, späda och bleka, nicka åt mig. De låta mig veta, huru tacksamma de äro mot vårt folk, och de ha redan sett så mycket skönhet i vårt land. Men de kunna ändå inte glömma kriget. "Och ändå var jag med endast i fjorton dagar", säger den ene, "och i fångenskap i ett år, så när som på en dag". Den andre har varit med en månad längre, innan han blev fången. "Men vi har kamrater, som stått ut i fem, sex och sju månader, fast kriget är något så gräsligt. Man kan inte tala om,

hur det är, där blodet flyter." Det blir några ögonblicks gripande tystnad, varpå kamraten fortsätter med ett svärmodigt leende: "Finge ni kvinnor bestämma, vore väl kriget slut nu och vi sluppo kanske krig för framtiden." Jag tänker i det ögonblicket på hans mor, på alla soldaternas mödrar, jag tror han har rätt.

"Har ni varit i vårt land", spörjer den ene, och då han får nej till svar, fortsätter han, "ja, men ni förstär oss och ni talar vårt språk." Jag talar om, att mitt ordförord i tyska är litet och uttrycker min förvåning över den lätthet, med vilken vi meddela oss med varandra. Just då sättes tåget i rörelse, och i avskedets stund hör jag den späde ynglingens varma, innerliga ord: "Dem man älskar — dem förstär man alltid."

Den unge tysken har rätt. Det behövs inte många och klingande ord. Det är hjälplösheten och behovet hos dessa olyckliga, som kommer varje svenskt hjärta att klappa av deltagande och sympati, och de komma från fiendeland till ett land, som har fred.

Jag vet inte av några främmande invalider, som passera landet längre, för mig ha de alla blivit bröder, oavsett nationalitet och avstånd.

Mörkret faller tungt över bygden, men jag ser en stjärna, som lyser i mörkret. I ensamheten hör jag en fattig munk från Skara. "Men fram genom långliga strider det dagas väl bättre tider, då ingen är ond och ingen är god, men bröder, som kämpa i onskans flod och räcka varandra handen att hjälpa fram till stranden."

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enkla

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Flyglar, Pianinon

och orglar i konstruktion och kvalitet öfver-
träffade. — Högsta utmärkelser å flera världs-
utställningar. Begär priskurant från
Kungl. Hovleverantör.

A.-B. ÖSTLIND & ALMQUIST, ARVIKA.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

Till Rösträtt för Kvinnors läsare.

För att kunna realisera ett av önske-
målen för L. K. P. R:s byrå, behövs
hjälp och medverkan av både lokalför-
eningarna och av de många rösträtts-
intresserade kvinnorna i vårt land. På
byrån håller nämligen på att ordnas
ett bibliotek och arkiv, upptagande bå-
de in- och utländska böcker och skrif-
ter rörande först och främst rösträtts-
historia och rösträttslitteratur i all-
mänhet, men även intressanta biogra-
fier, olika grenar av kvinnorörelsen,
riksdagshistoria, upplysningslitteratur
m. m. I den mån biblioteket, som nu
katalogiseras, växer, kan det mer och
mer motsvara ändamålet därmed, näm-
ligen att tjäna som studie- och up-
plysningsmaterial för dem, som önska
sätta sig in i en eller annan fråga rö-
rande rösträtt eller något därmed sam-
manhängande ämne.

Skulle inte möjligen de av tidningens
läsare eller andra, som intressera sig
för biblioteket, vilja hjälpa till med
utvidgandet därav genom att skänka
nya eller gamla böcker, broschyrer och
flygblad, berörande något av dessa äm-
nen? Säkert finns det många, som
bland sina egna trycksaker har saker,
som vore av stort värde och intresse
att få införlivade med L. K. P. R:s bib-
liotek, där de kanske göra ännu större
nytta, än om de fortfarande äro i
privat ägo.

Särskilt ombedes lokalföreningarna
att sända av allt sitt utgivna tryck,
som möjligen ännu inte insänts till
byrån, så att allt i Sverige utkommet
rösträttstryck finnes i ett ex. i L. K.
P. R:s arkiv.

Alla bidrag mottagas med tacksam-
het.

Rösträttsbyrån.

Nya landvinningar.

Nya F. K. P. R. ha bildats i *Fjugesta*,
Närke, efter föredrag av fru Elisabeth
Wærn-Bugge; i *Knisslinge*, Skåne, av
fröken Emma Aulin, där till central-
styrelsemedlem utsetts fröken Linnea
Harberg och till hennes suppleant frö-
ken Ester Eklund; i *Persön*, Norrbot-
ten, av fröken Walborg Bergström med
fru Victoria Nordin till ordförande och
centralstyrelsemedlem.

Arbetet ute i landet

Arvika F. K. P. R. anordnade soaré å
teatern den 14 och 15 november och båda
föreställningarna drogo fulla hus. Det var
också ett lockande program, musik, uppläs-
ning och biograf, ett drama i 4 akter be-
nämmt "Ombytta roller", författat av en av
föreningens medlemmar, fru Lisa Morell,
och utfördes det på ett ypperligt sätt av
7 damer och 8 herrar. I "dramat" förekom
dans av fröken Anna Lisa Zetterqvist, och
det hela gjorde stor succés genom de konst-
närligt vackra anordningarna på scenen
och de praktfulla dräkterna, allt åstadkom-
met utan större omkostnader. Föreställnin-
garna avslutades med att fru Amelie Zet-
terqvist läste "Drömlandet" av Hj. Wallan-
der, vilket helt fängslade åhörarna. Behål-
lingen går dels till Landsföreningen, dels
till en fond för fotbeklädning av fattiga
skolbarn.

Avesta-Krylbo F. K. P. B. hade den 17
oktober sitt ordinarie höstmöte, varvid
bland annat förekom val av styrelse för
kommande år. Till ordförande valdes så-
lunda fru Erika Falkman, vice ordförande
fru Gerda Jernberg, sekreterare fröken
Hanna Forsell, vice sekr. fröken Hildegard
Örtendahl och skattmästare fru Vesterberg.
Till övriga styrelseledamöter utsågs fru
Anna Skoglund i Krylbo och fru Mina Holm
i Avesta. Till centralstyrelsemedlem ut-
sågs fru Erika Falkman med fröken Hanna
Forsell som ersättare. Sedan en del ären-
den från verkställande utskottet behand-
lats, avslutades mötet, varefter talaresto-
len, sedan en talrik allmänhet infunnit sig,
bestogs av fru Gulli Petrini, som talade
över ämnet Kvinnans uppgift i våra dagar.
Föredraget, som framsades med övertygelse
och humoristisk skärpa, belönades med in-
tensiva applåder och bifallsyttringar. Mel-
lan mötet och föredragets början underhöll
fröken Bärzell och hr Brügge på sitt van-
liga förtjänstfulla sätt med några gedigna
musiknummer.

Borlänge-Stora Tuna F. K. P. R. hade or-
dinarie sammanträde i Templarlokalen
måndagen den 1 november. Till ordföran-
de valdes efter fru Vidigsson, som undan-
bett sig återval, fröken Signe Fridholm,
och framfördes av henne å föreningens
vägnar ett varmt tack till fru Vidigsson
för det arbete hon såsom ordförande ned-
lagt i föreningen, varjämte till henne över-
lämnades en minnesgåva. Styrelsen fick i
övrigt följande sammansättning: fru M.
Vidigsson v. ordförande, fröken Thyra Lil-
jeqvist sekr., fru Elsa Lindham skattmästare,
fröken Sigrd Askengren, fru Gertrud
Tunander och fröken Greta Hjort. Till cen-
tralstyrelsemedlem återvaldes fröken Signe
Fridholm med fröken Thyra Liljeqvist som
suppleant. I anslutning till behandlingen av
vissa punkter i Landsföreningens senaste
cirkulär uppläste fru Vidigsson en intressant
redogörelse för sommarens Huskvarnamöte,
vilken sänts till föreningen av ombudet för
Dalarnas länsförbund, fröken Lisa Flodman,
som avflyttat från orten. Föreningen beslöt
att genom utdebitering av 25 öre per med-
lem få ett extra bidrag till L. K. P. R.
Vidare instämde mötet i Upprop för var-
aktig fred, varefter ett enkelt samkväm
vidtog.

Dalarnas länsförbund av F. K. P. R. av-
höll årsmöte i Borlänge den 13 november.
Mötet öppnades av fru Maria Vidigsson.
Till sekreterare för mötet utsågs fröken
Signe Fridholm. Representerade lokalför-
eningar voro: Borlänge, Falun, Grängesberg
och Hedemora. Till medlemmar av arbets-
utskottet valdes: seminarieadjunkten frö-
ken Anna Sörensen, Falun, ordförande, fru
Gunhild Sandberg, Falun, sekreterare, fru
Fredrika Collin, Hedemora, kassaförvalta-
re. Till suppleanter valdes fru Anna Adolfs-
son, Grängesberg, och fru Maria Vidigsson,
Borlänge. Revisorer blevo fru Elsa Lin-
dham, Borlänge, och fru Hilda Trotzig, He-
demora, med fröken Signe Fridholm som
suppleant. Vid mötet diskuterades åtgär-
der för främjande av rösträttsarbetet inom
länet. Den av ombudet för Dalarnas läns-
förbund, fröken Lisa Flodman, insända re-
dogörelsen för Huskvarnamötet föredrogs.
Seminarieadjunkten fröken Valborg Olan-
der frambar till fru Vidigsson länsförbun-
dets tack för hennes arbete inom förbun-
det.

Degerfors F. K. P. R. höll måndagen den
8 november årsmöte. Till ordförande omval-
des fru Agda Ekström och till v. ordförande
nyvaldes fröken Rosa Flodkvist. Till cen-
tralstyrelsemedlem utsågs fröken Maja Hen-
riksson med fru Elin Ståhlberg som supple-
ant. Övriga styrelseledamöter blevo fröken

Beda Borgman och fru Anna Linné. Till re-
visorer utsågs fruarna A. Larsson och An-
na Vester. Pressombud blev fröken Rosa
Flodkvist. Vid mötet beslöts att sända om-
bud till centralstyrelsemötet därest resebi-
drag också denna gång kunde påräknas.
Ett föredrag i Strömtorp beslöts anordnas,
om möjligheter därför finnas, då fru Wærn-
Bugge i slutet av november under sin före-
dragsturné besöker dessa trakter. Mötet ut-
talade sig för önskvärdheten av att ha
möten oftare. Beslut fattades ej, men två
medlemmar utsågos att sammankalla möte
efter överenskommelse och till detta utse
lämplig lektor för uppläsning samt förbe-
reda diskussionsämne. Till alla medlem-
mar utdelades till sist listor för samlande
av prenumeranter på Rösträtt för Kvinnor
för 1916. Kollekt för agitationsändamål
upptogs och inbragte kr. 5:05.

Eskilstuna F. K. P. R. anordnade månda-
gen den 18 oktober föredrag med fru Ella
Billing som talare. Det varmt och själ-
fullt framförda talet avslutades med en in-
nerlig vädjan till de närvarande att arbeta
för fred folken emellan. Som ett led i detta
arbete manades till anslutning till de mini-
mikrav för tryggande av varaktig fred,
som antogs vid Haagkongressen i april
1915. Föredraget åhördes med djupt intresse
av en talrik och tacksam åhörarskara. Lis-
tor för instämmande i Uppropet för varaktig
fred utlämnades bland publiken.

Falkenbergs F. K. P. R. hade sitt ordina-
rie höstsammanträde måndagen den 15 no-
vember. Till centralstyrelsemedlem omval-
des fröken Anna Trägård och till supple-
ant fru Eliza Björck. Till föreningen hade
ankommit ett upprop för varaktig fred, och
beslöt F. K. P. R. att med sin namnunder-
skrift stödja detsamma. Föreningens om-
bud vid fredskongressen i Varberg, fru Jo-
sefine Carlsson, redogjorde för sina in-
tryck därifrån samt gav i korta drag ett
referat av förhandlingarna. Efter förhand-
lingarna var anordnat gemensam tesupé,
varefter musik utfördes av fru Örtenblad
och fröken Gerda Fältström. Till sist upp-
läste fröken Clara Hellgren Tegnér's dikt
"Det eviga".

Falu F. K. P. R. beslöt på sitt höstsam-
manträde onsdagen den 3 november att
fortgå på den väg man slagit in förra vin-
tern, nämligen att samlas en eftermiddag
i veckan på Stadshotellet och då arbeta för
välgörande ändamål. Sist var det landstorf-
men, som skördade frukten av arbetsaft-
narna, nu skall det bli de barn, som böra
skyddas för tuberkulosens härjningar. Som
man ser en välbehörlig gärning och ett
vittnesbörd, så gott som något, om förenin-
gens åsikt, att skyldigheter gå hand i hand
med rättigheter.

Flens F. K. P. R. hade ganska talrikt,
samlat till sitt första höstmöte den 16 ok-
tober hos dess ordförande fröken Lovisa
Thorén, Sahlsta. Mötet föregicks av ett an-
genämt samkväm. Efter hälsningstalet
föredrogs av ordföranden cirkuläret 109,
varav en del paragrafer upptogs till be-
handling. Först och främst beslöts att på
ett verksamt sätt agitera för tidningens
spridning, varför de ankomna formulären
utdelades till samtliga medlemmar. Då frå-
gan om medlemsavgifternas höjning fram-
lades, följde en livlig debatt, men till sist
enades dock alla, att en uttaxering av 25
öre pr medlem från och med kommande
år skulle äga rum. Även "Grundvalar för
en varaktig fred" föredrogs, varefter reso-
lutionen antogs med acklamation.

Göteborgs F. K. P. R. hade den 21 oktober
möte i Chalmerska institutets stora sal. Se-
dan fru Frigga Carlberg uttalat förenin-
gens glädje att se fru Ella Billing hos sig
som talare, erinrade hon om sommarens
talrikt besökta rösträttsmöte i Huskvarna
och de riktlinjer för arbetet, som därvid
antogs, bland annat de som utmynnade i
den s. k. fredssöndagen den 27 juni och de
som avse spridandet av de svenska kvin-
nornas rösträttsorgan, Rösträtt för Kvin-
nor och den lilla prydliga och innehålls-
rika Kvinnornas kalender. Sedan fru Carl-
berg ägnat några minnesord åt Karl Staaff
och även erinrat om att Danmarks och Is-
lands kvinnor nu äro röstberättigade, läm-
nade hon ordet till fru Ella Billing, som
talade om "När fosterlandet kallar". Det
varmt och själfullt framförda föredraget
åhördes med djupt intresse. På uppmaning
av fru Carlberg anslöt sig mötet till den
resolution, som antagits vid fredsmötena
den 27 juni.

Jönköpings F. K. P. R. hade den 14 okt.
ordinarie höstsammanträde, då val av cen-

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

Rösträtt för Kvinnor.

All prenumeration sker genom posten.

Helt år 1915

1:—.

4:de kvartalet 1915

30 öre.

Helt år 1916

1:35.

Lösnummer

5öre.

De tre första årgångarna, 1912,
1913 och 1914 vackert bundna
i ett band

4:—.

Lösnummer och äldre årgånger rek-
vireras å Expeditionen

6 Lästmakaregatan 6,
Stockholm.

Telef. Riks Norr 600 och Allm. 14729.

tralstyrelsemedlem och suppleant företogs,
Fröken Emma Aulin omvaldes till central-
styrelsemedlem och till suppleant nyvaldes
fröken Emma Wigh. Angående cirkulär-
skrivelsens innehåll beslöts anordna in-
samling av medel att sända till Stockholm,
och att för tidningen söka bibehålla förut-
varande prenumeranter och om möjligt
skaffa nya. Arbetsaftnarna skulle även
denna termin fortgå som förut varan-
nad tisdag mellan 6-9. Föreningen hade
den 27 aug. anordnat föredrag om "Folk-
pensioneringen", och hölls detta å Rådhus-
salen av fröken Emma Aulin, som på ett
klart och lättfattligt sätt klargjorde lagens
stora betydelse för vårt folk. Föredraget,
som å lokalpressen omnämndes som in-
struktivt, har i en av stadens tidningar
återgivits in extenso.

Karlshamns F. K. P. R. hade sitt ordina-
rie höstsammanträde den 30 oktober, varvid
alla de förutvarande funktionärerna åter-
valdes samt en del andra ärenden avgjor-
des. Efter sammanträdet höll teol. kand.
fröken Emilia Fogelklou ett varmhjärtat
föredrag om fredsarbetet.

Karlskrona F. K. P. R. hade den 18 okt.
ordinarie höstsammanträde. Fröken Sigrd
Krusse hälsade de närvarande välkomna och
erinrade om de danska och isländska kvin-
nornas rösträttsseger. Därefter skreds till
val av centralstyrelsemedlem och dennas
suppleant. Till centralstyrelsemedlem om-
valdes fröken Sigrd Kruse och till supple-
ant fröken Gertrud Neuendorf. Till om-
bud i länsförbundet omvaldes fröknarna
Signe Mählén, Ester Andersson och Ester
Jonsson samt till suppleanter fröknarna
Agda Pettersson och Josefine Kjellberg. Ef-
ter valen avhandlades frågan om penning-
insamling m. m. Sedan fröken Kruse redo-
gjort för länsmötet i Ronneby den 10 okt.
lämnade fröken Agda Pettersson en intres-
sant skildring av Huskvarnamötet. Slutli-
gen föredrogs "Upprop för varaktig fred"
och föreningen instämde för sin del i de
av Haagkongressen uppställda minimikra-
ven. Mellan förhandlingarna sjöngs några
sånger till piano, och efteråt vidtog ett an-
genämt samkväm.

Kristianstads F. K. P. R. hade tisdagen
den 19 okt. sitt första föreningsmöte för
hösten. Frågan om att på nyåret anordna en
kurs i samhällslära inom staden, framlades
av styrelsen till diskussion. Förslaget mot-
togs med intresse av föreningen, och en

kommitté av 5 personer tillsattes för att dels utarbeta kursförslag, dels beräkna den ekonomiska sidan av saken. Efter förhandlingarna höll fröken Emilia Fogelklou ett intressant och självfullt föredrag om "Kvinnornas fredskongress i Haag". Föredraget gjorde ett djupt och gripande intryck, präglad som det var av fröken Fogelklous personliga känsla för fredssaken. Mötet avslutades med tesupé samt sång av fru A. Cavallin och fröken Anna Hasselgren. — Torsdagen den 28 oktober hade Kristianstads F. K. P. R. inbjudit till offentligt föredrag av fru Anna Wickseell över ämnet: "En varaktig fred." Det intressanta föredraget var talrikt besökt och åhördes med spännt intresse. Listor för insamlade av namn för Uppropet för varaktig fred utdelades.

Kumla F. K. P. R. anordnade den 18 oktober ett möte, varvid beslöts, att en extra avgift skulle lämnas till Landsföreningen. Vidare uppmanades medlemmarna att kraftigt arbeta på Röstret för Kvinnors spridning och framlades Landsföreningens cirkulär. Ordföranden, fröken Vienna Mesterton, redogjorde därefter på ett intressant och medryckande sätt för Huskvarnamötet. I och för anskaffandet av pengar beslöt mötet till sist att anordna en basar den 26—27 november.

Lunds F. K. P. R. hade tisdagen den 2 november ett talrikt besökt möte. Därvid omvaldes till medlemmar av styrelsen fru Louise av Ekenstam, ordförande, fru Anna Wickseell, fru Johanna Hans Larsson, fröken Elna Persson och fröken H. Hermann samt nyvaldes efter fröken Gerty Liljedahl, som av sagt sig, fröken Anna Lundborg. Till revisorer valdes fru Anna Hilding-Andersson och fröken Hanna Möller. Efter mötesförhandlingarna höll fru Anna Wickseell ett intressant och sakrikt föredrag om "Fredsarbetet under kriget". Detta föredrag, till vilket allmänheten hade tillträd, åhördes av en särdeles talrik publik, bland vilken märktes en hel del herrar. Talarrinnan avtackades med livliga applåder.

Norrhammars F. K. P. R. höll sitt ordinarie höstsammanträde onsdagen den 17 november. Sedan en del cirkulär behandlats, skreds till val av centralstyrelsemedlem och dennas suppleant. Fru Alma Andersson och fröken Klara Hultkvist, som förut innehåft dessa förtroendeposter, omvaldes. Vidare beslöts att även denna jul lämna en mindre penningssumma till fattiga barn samt till de nödlidande i Belgien. Prenumeration på tidningen Röstret för Kvinnor upptogs, och till föreningens representanter i länsförbundet utsågs fru Alma Andersson, och fröken Albertina Karlsson.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 21 okt. ett möte, varvid fröken Selma Ström höll ett gediget och intressant föredrag, om den heliga Birgitta. Där gavs först en bild av 1300-talets Sverige, speciellt av den miljö, i vilken Birgitta växte upp. Därpå skildrades i raska, livfulla drag Birgittas levnad, och till sist framhölls hennes betydelse såsom andlig skald och kulturpersonlighet. Efter föredragets slut sjöng fru Eva Danielsson varmt och känsligt Geijers "Ensam i bräcklig farkost", Kjerulfs "Kan det tröste" samt Vennerbergs "Trasten i höstkvällen". Ackompanjemanget sköttes fint och diskret av fr. J. Lundström.

Skara F. K. P. R. hade onsdagen den 17 november ordinarie möte. Till ombud vid ett möte i och för upprättandet av "Byrå för frivilligt hjälparbete i Skara" valdes fru H. Torgny med fröken Clara Wallmark som ersättare. Till centralstyrelsemedlem återvaldes fru Jenny Velander med fröken Maria Cavallin som suppleant.

Stockholms F. K. P. R. höll torsdagen den 11 november höstsammanträde i K. F. U. K:s stora sal, varvid till medlem av centralstyrelsen valdes fröken Anna Lindhagen och till suppleant fru Karin Fjällbäck-Holmgren. Därefter höll fru Gertrud Törnell ett intressant och medryckande föredrag, om Kvinnornas lönefråga inom statens ämbetsverk, varpå följde en livlig diskussion.

Söderköpings F. K. P. R. har under oktober och november anordnat tvenne samkväm, det ena i anslutning till årsmötet. Till styrelsemedlemmar för nästa år valdes: fru Malla Grönlund, ordförande, fröken Rea Valgren, v. ordförande, fröken Virginia Qviberg, sekreterare, fröken Mary Almgren, kassaförvaltare (i stället för fru Märta Hellström, som av sagt sig), fru Agnes Carlsson samt fröknarna Agnes Herbert och Sigrd Viking som suppleanter. Dessutom valdes till centralstyrelsemedlem fröken V. Qviberg med fru M. Grönlund och B. Valgren som suppleanter. Fru M. Hellström framförde vid sin avsägelse i ett kortare, varmt anförande sitt tack till för-

eningen och dess styrelse för de gångna åren, vilket med djup rörelse åhördes.

Torshälla F. K. P. R. hade den 15 november sitt ordinarie höstsammanträde hos ordföranden. Val av centralstyrelsemedlem och suppleant företogs, varvid de förutvarande omvaldes. "Uppropet för varaktig fred" upplästes och mötet uttryckte sitt gillande av Torshälla F. K. P. R:s anslutning därtill såsom organisation. V. U:s förslag om extra uttaxering av 25 öre per medlem godkändes. Efter en stunds diskussion om möjligheten av anskaffandet av nya medlemmar, om spridningen av tidningen Röstret för Kvinnor och Röstretskalendern avslöts mötet med ett angenämt samkväm.

Uddevalla F. K. P. R. hade den 29 oktober samkväm å Stadshotellets festvåning. Ett föredrag, "När fosterlandet kallar", hölls av fru Ella Billing, Stockholm. Sång utfördes av fru Naima Jeppsson, och i övrigt utfylldes aftonens program med tablåer och deklamation. Vid ordinarie höstsammanträdet den 5 november omvaldes fru Tyra Berghman till centralstyrelseledamot och fru Hilma Kullgren till suppleant.

Umeå F. K. P. R. hade den 5 november möte hos v. ordföranden, fru Ester Lindgren, varvid föreningens avgående funktionärer omvaldes. Sedan en del andra angelägenheter behandlats, höll fröken Grönfeldt föredrag om sommarens röstretsmöte i Huskvarna, varpå fru Grahn-Möller föredrog några sånger, stämningsfullt och fint som alltid.

Visby F. K. P. R. hade den 15 november sitt ordinarie höstmöte i högre flickskolans lokal. Ordföranden öppnade mötet med några inledande ord, i vilka hon berörde den förlust kvinnornas röstretsrörelse lidit genom förre statsminister Staaffs bortgång. Vid därpå företagna val utsågs till styrelseledamöter fru Sigrd Herlitz, fru Majken Klintberg och fröken Hermann Arweson, omvalda, samt fru Gabriella Kjellqvist, fru Gerda Tigerhielm, fru Anna Cederlund och fröken Malin Törnqvist, nyvalda efter fru Clara Bolin, som avlidit, fru Anna Sjögren och Fanny Lundberg, som avflyttat från orten, och fru Alma Smittberg, som av sagt sig uppdraget. Till centralstyrelseledamot omvaldes fröken Vilna Christiansson och till suppleant fru Herlitz. Revisorer blevo fröknarna Louise Vestberg och V. Christiansson samt deras suppleanter fruarna Alma Smittberg och Hilma Ahne-Johansson. Efter mötesförhandlingarnas slut vidtog en livlig diskussion över ämnet: "Varför hava kvinnorna i röstretsföreningarna freden på sitt program?" på ett förtjänstfullt sätt inlett av fröken Christiansson. Ordföranden uppläste den av fredsföreningarna antagna resolutionen, som av mötet godkändes. Mötet avslutades med ett enkelt samkväm, varunder musik utfördes av fru Regina Hagstrand, som på piano föredrog Andante (F-dur) av Beethoven och Caprice av Alnæs.

Västerås' F. K. P. R. hade onsdagen den 20 oktober föreningssamkväm. Därvid höll fröken E. Blume ett synnerligen lärorikt, intressant och väl framfört föredrag om en resa i Frankrike. Talrika, vackra skioptikonbilder illustrerade föredraget, som mottogs med tacksamhet av åhörarna. Fru H. Silverstolpe redogjorde för de Bergman-Österbergska samhällskurserna, som pågått inom länet från den 15 september till den 21 oktober. Föreningen beslöt även att återupptaga de sykurser, som anordnats under vårterminen, och vilka varit till stort gagn för de mindre bemedlade. Till ombud för röstretstidningen valdes fröken Anna Pettersson, Jakobsbergs Gård. Efter gemensam tesupé avslöts det talrikt besökta mötet.

Måndagen den 15 november hölls ordinarie årsmöte och vid styrelsevalet omvaldes samtliga styrelsemedlemmar. Därefter redogjorde ordf. fru Nina Andersson för Landsföreningens sommarmöte i Huskvarna, vilket mottogs med stort intresse av föreningsmedlemmarna. Aftonen avslöts med tesupé och samkväm. Vid mötet inskrevos 8 nya medlemmar.

Fru Josefina Smith,

sedan år 1871 lärarinna vid småskolan i Örebro, blev på sin 60-årsdag föremål för en storartad hyllning från kamrat och vänkretsen. Fru Smith, som är vice sekreterare i Örebro F. K. P. R., erhöi av styrelserna i Vita bandet och röstretsföreningen *röstretsmärket i guld* som ett tack för det energiska och målmedvetna arbete, hon städe ådagalagt inom båda föreningarna. Fru Smith är den enda kvinna i Örebro, som erhållit detta märke i hedersgåva.

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 9649.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 9649.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsyddas plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEÅ.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

89 Vesterlånggatan 89

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Från Ystad till Haparanda

användes

YVY-TVÅL

Säljes i varje välsorterad Parfym- och Herr-ekiperingsaffär för 50 öre styck.

Österlin & Ulrikssons Kem. Tekniska Fabrik
YSTAD.

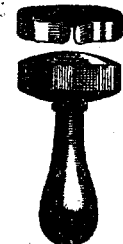
Glöm ej
Kvinnornas kalender
till julen.

Samarbete mellan de olika kvinnoföreningarna i Umeå.

Fredagen den 29 okt. hade K. F. U. K., Vita bandet och F. K. P. R. inbjudit till ett offentligt möte, som blev synnerligen talrikt besökt. Mötet öppnades av K. F. U. K:s ordf., seminarie lärarinnan Jenny Norberg, som hälsade de närvarande välkomna och angav, att syftet med aftonens möte var, att de olika kvinnoföreningarnas medlemmar skulle lära känna och förstå varandra samt hjälpa och uppmuntra varandra i arbetet. Efter unison sång redogjorde Vita bandets ordf., seminarieadjunkten Ester Middelsten, i ett kort anförande för Vita bandets uppkomst och ändamål samt nykterhetssträvanden senaste landvinningar i o. m. spritförbudet i Ryssland. Närmare berördes vikten av att sprida upplysning om huru barnen skola fostras i skola och hem för att som vuxna frivilligt avstå från rusdryckerna. Nästa talare, F. K. P. R:s sekr., seminarieadjunkten Anna Grönfeldt, framhöll, att röstretsrörelsen är ett led i mänsklighetens stora strävan efter rätt och frihet för alla, och att kravet på medverkan i landets angelägenheter blivit allt mera berättigat i samma mån som utvecklingen tvingat kvinnorna ut på arbetsmarknaden och samhället trängt sig in på kvinnornas egentliga verksamhetsområde — hemmet. Efter ett par sångnummer av fru G. Læstadius hölls aftonens huvudanförande av fröken Sigrd Netzel, v. ordf. i Stockholms centralförening av K. F. U. K., över ämnet: Vårt ansvar såsom kristna inför samhällets nöd.

A. G—dt.

Kvinnornas uppbåd i Södertälje, vars ledande kraft är stadens F. K. P. R:s ordförande, fru Maria Dehn, hade torsdagen den 11 november årsmöte i Församlingssalen. Föreningen, som består av 94 medlemmar, har under årets lopp utvecklat en mångsidig hjälpverksamhet, och noggranna undersökningar ha företagits i hemmen, innan hjälp beviljats. Även kläder, som inkommit som gåvor, ha utdelats och varit synnerligen välkomna. Sedan årsberättelsen upplästes och ansvarsfrihet beviljats styrelsen, avslutade ordföranden mötet med ett tack till kommittén och uppmanade de närvarande att söka bibringa både kvinnor och män inom samhället lusten att räcka en hjälpsam hand till sammanslutning samt att med omtanke och råd bispringa dem, som vilja lindra de bördor och det tryck, som för närvarande vilar över världen.

The Queen
Stopp-Kulan
med fjäder 75 öre.

Broderringar, 5 storl.
Princess med fjäder. 75
öre pr par.
Select utan fjäder. 50
öre pr par.
Royal, ovala, utan fjäder.
75 öre pr par.

Tåskyddare
50 öre pr par.

Hälskyddare för vuxna
75 öre f. barn. 50 öre pr par.

Till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR
Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.
STOCKHOLM

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

Skånska Handsmagasinet

Etablerad 1819

42 JARNTORSGATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar och Vantar.

Parfym och herrekiperingsartiklar m. m.

Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

A. WAHLGREN SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054. Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

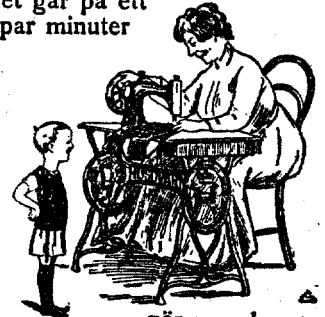
Riks 8194

Allm. 8865

Till landsorten fern expedition.

Lugna dej, pojkel

Det går på ett
par minuter

när man har en

HUSQVARNA SYMASKIN.

Förmånliga afbetalningsvillkor

Söders "English School"

Tjörhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6286.

Engelska lektioner o. översättningar.

ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA TAPISSERI-AFFÄR

24 B Greffuregatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

Aberopa Röstret för Kvinnor vid besök hos tidningens annonsörer.

Stockholm, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1925.